گەنجە ئازاکەی سەر جۆلانەکە

چیرۆکی :- ولیەم سارۆیان

●

وەرگێرانی لە ئینگلیزییەوە :

شێرزاد حەسەن

●

١ - خەوتن

لەنێو ئەم جیهانە پان و پۆڕو فراوانەدا وەئاگایە . . یەك تەختە ڕاکشاوەو وەئاگایە ، پیٚدەکەنیٚ ، گاڵتە دەکا ، ڕادەبوێریٚ . . بەتەوسەوە ، کۆتایی هەموو شتێك ، کۆتایی ڕۆما ، هەروەها بابل -یش ، دوو ڕیز ددانی بەڕیچداچوو ، یادگارێك ، گەرمی یەکی بەتین . . وەك گەرمی گرکانێك ، شەقامەکانی پاریس ، پیٚدەشتەکانی - جێرشۆ - کە هەمیشە وەك تراویلکە شەپۆلٚ دەدەن و دەکشێن و دەبیٚ بە گەلەری یەکی چەندەها ڕەنگی ئاوی تێکەلٚ . دەریاو ماسی یە چاودارەکان ، سیمفۆنیەیەك ، مێزێك لە قوژنێکی بورجی (ئیڤل) ، مۆسیقای جاز لە هۆڵی ئۆپێرا ، کاتژمێرێك زرنگەی دیٚ . . بۆ سەمای مەرگ لیٚدەدا ، گفتوگۆ لەگەلٚ درەختێك ، ڕووباری نیل ، سواری (کادیلاك)بوون بەرەو (کانساس) ، هەروا زەنای دۆستۆیڤسکی . . لەگەلٚ خۆری تاریك .

ئەم زەوی یە ، ڕووی کەسێك کە ژیا ، شێوەیەکی بیٚ سەنگ‌وکێش ، بەسەر بەفردا دەگری ، مۆسیقایەکی سپی ، گوڵێکی گەورە دوو بەقەد گەردوون ، هەوری ڕەش ، پڵنگێکی نێو قەفەز کە تیژ دەڕوانیٚ ، بۆشایی ئاسمانێك کە مەرگ نازانیٚ ، مستەر ئیلیۆت قۆڵی لیٚ هەڵکردووەو نان پێوە

دەدا ، (فلۆبێر)و (گی . دی . مۆپاسان) . سەرواوکێشی بێ وشەی مەبەستو مانایەکی کۆنو دێرین ، فنلەندا ، ماتماتیکێکی پوختو پاكکراو . هەروەك تەرە پیاز کە ببرێ بۆ نێو دەمودان ، ئۆرشەلیم . ڕێگەیەك رووەو شتە دژوارەکان .

گۆرانی مرۆڤ : لەناخەوە . چریەی جوان لە کەسێکەوە دیار نەبێ ، بەلام لەژێر تەمی پڕ نهێنییەوە بناسرێ ، باوو بۆرانی سەر کێلگەی گەنمەشامی . یاری شەترەنج ، شاژن هێور دەکاتەوە ، پادشا ، کارل فرانز . – تیتانیك –ی ڕەش ، چارلی چاپلن دەگریو دەنالێنێ . ستالین ، هیتلەر ، بەملیۆنەها جولەکە ، بەیانی دووشەممەیە . کەسێك نی یە لەسەر شەقامەکان سە... بکا .

ئۆه . . ئەی چرکەی خێراو کتوپڕی ژین : کۆتایی هات . . ئەمێستا . . دیسانەوە زەوی .

٢ – وەئاگا هاتن

ئەوێکی (زیندوو) جلەکانی لەبەر کردو ڕیشی تاشی ، لە ئاوێنەکەدا سەیرێکی خۆی کرد . وتی : ئای کە ناشیرینم . . کوانێ قەرەوێتەکەم ؟ (تەنها یەك دانەی هەیە) ، قاوەو ئاسمانێکی خۆڵەمێشی ، تەمی سەر ئۆقیانوسی – پاسفیك – وره وری ئوتمبێلێك شەقامەکە دەبڕێ . خەڵکی بەرەو شار دەچن ، دیسانەوە زەمەن ، ڕۆژ . پەخشانو شیعر ، بەسووکی بە پێپلیکەکانا هاتە خواریو گەیشتە سەر شەقامەکە ، دەرۆیشتو کتوپڕ بیرێکی بە مێشکدا هات (– تەنها لە خەودا هەست دەکەین زیندووین . تەنها لەوێدا . . لەنێو باوەشی مەرگی پڕ لە زیندەگانیدا ڕووبەڕووی خۆمانو ئەم گەردوونە فراوانە دەبینەوە . . ڕووبەڕووی خواو پیاوە چاکەکان . . پێغەمبەران . . ناوی باوكو باپیران . . گەوهەری ساتە بەسەرچووەکان ، لەوێدا سەدەکان بەیەك دەگەنو لەیەك ساتدا دەتوێنەوە . . مرۆڤو شتە هەرە مەزنەکان زۆر بچووك دەبنەوە ، پچرکەیەکی نەمریی بەرجەستە) .

تابلێی چوستو چالاکانە ڕێی دەکرد . بەئاشکرا گوێت لە تەپە تەپی پاژنەی دەبوو . . بەهەردوو چاو هەستی بە ڕووکەشی ڕاستەقینەی شەقامو باڵەخانەو کۆشکەکان دەکرد ، ڕووکەشی ڕاستییەکی هیچ . بێئومێدانە گۆرانییەکی چری – (گەنجە ئازاکەی سەر جۆلانە باڵدارەکە ، شلونەرم ، بەئاسماندا دەفرێ) پاشان بە هەموو دڵییەوە دایە قاقای پێکەنین ، بەیانییەکی خۆشو دڵگیرو ساردو خامۆشو خۆڵەمێشیی بوو ، بەیانییەکی پڕ لە هێزو گوڕێکی شاراوە . پاشان وتی – «ئاە . . ئێدگار گێست . . چەندە تامەزرۆی مۆسیقاکەتم . . !»

لە کۆڵانێکی تەنگەبەردا پارچە ئاسنێکی هەڵگرتەوە . . سەیرێکی کرد . . دیار بوو کە پێنسیلکەو بەروارەکەی دەگەڕێتەوە ساڵی (١٩٢٣) . خستییە ناو لەپیو لێی ورد بۆوە . ئەو ساڵەی بیر هاتەوەو یادێکی – لینکۆلن –ی کردەوە . . لەسەرلاوە دەموچاوی لەسەر پێنسەکە چاپ کرابوو . تەنها پێنسێك هیچی پێ نەدەهات . بیری کردەوە :

ئوتمبێلێکی پێ دەکرم . دوا مۆدێلو جوانترین جل لەبەر دەکەم ، دەچمە ئەو ئوتێلانەی ڕابواردنی تیایە . دەخۆمو دەخۆمەوە ، پاشان دەگەڕێمەوە نێو جیهانی پڕ لە هێمنی خۆم . پاشان دەچمە سەر قەپانێكو ئەم پێنسە بەر دەدەمەوە ناو کونەکەو خۆم دەکێشم .

شتێکی چاکە مرۆڤ هەژار بێ . کۆمۆنیستەکانیش – بەلام زۆر ترسناکە برسیت بێ . ئای کە چڵێس بوون . . ئای کە

حەزیان لە خواردن بوو ! ورگە بەتاڵو داقوپاوەکان ! بیری دەتەوە کە زۆر پێوستی بە خواردن هەیە . هەموو ژەمێکی : هەر تەنها نانو قاوەو جگەرە بووە . کەچی ئێستا نانیش شك نابا . ..ستی . . قاوەی بێ نان بە کەڵکی نانی شێوان نایە .

لە باخچەکەشدا هیچ جۆرە گیاوو گۆڵێك شك نابا کە وەك -سپێناغ- لێبنرێو ببێ بە ژەمەخواردنێك .

گەر پیاو خۆی لە خوا نەکا . . دەتوانێ بڵێ : لەبرسانا ..یوەمردوو ببوو ، وێڕای ئەوەش . . هەزارەها کتێب مابوون کە دەبوو بیانخوێنێتەوە بەرلەوەی بمرێ . گەنجە ئیتاڵی یەکەی هاتەوە ..د . . ئەو گەنجەی لە نەخۆشخانەی -بروکلن- دیبووی . ..ووسەرێکی بچووکو نەخۆش ، ناوی -مۆلیکا- بوو . . بەبێ ..ومێدی یەوە دەیوت : چەند حەز دەکەم جارێکی تر ، بەرلەوەی بمرم ، کالیفۆرنیا ببینم . پڕ بەدڵ بیری لەوە دەکردەوەو دەیوت : دەبێ ، بەلایەنی کەم ، جارێکی تر - هاملێت - بخوێنمەوە . . یان لەوانەیە - هاکلبێری فن -ی مارك توین .

مەرگ بەتەواوی وای لێکرد وەئاگا بێ . وەئاگاهاتنیش لە خورپەیەکی کتو پڕ دەچێ . بیری لەوە کردەوە : گەنجەکە زۆر کەساسانە دەمرێ . هەر خەریکە لەبرسانا بمرێ .

پەخشانو ئاو دوو شتی مەزنن . . بۆشایی نائۆرگانی پڕ دەکەنەوە . . بەڵام گونجاو نین . . ئەگەر لەبری پارە کارێك هەبێ بیکا : ئامادەیە ، هەر کارێکی هیچ . . لەوانە تیجارەت . . ئەگەر لێی گەڕێن لەسەر کورسیو مێزێك دابنیشێو بەدرێژایی ڕۆژ خەریکی ژمارە بێ . . کۆیان کاتەوەو دابەشیان بکاو لێکیان دەربێنێو لێکیان بدا . . ئەوسا لەوانەیە لەبرسانا نەمرێ . ئەوسا نانو تفاقو پێخۆر دەکرێ ، چەندەها جۆر ، جۆرەها خواردنی بەتامی نەرویجیو ئیتاڵیو فەرەنسی ، چەندەها جۆری گۆشت . . گۆشتی مانگاو مەڕو . . ماسی ، پەنیر ، ترێ ، هەنجیر ، هەرمێ ، سێو ، کاڵەكو شووتی ، دوای ئەوەی تێر دەبێ . . ئەم شتانە دەپەرستێ . ئەوسا هێشنووە ترێیەکی سوور دەخاتە سەر قاپێكو لەتەنیشتیا دوو هەنجیری ڕەشیش دادەنێ ، هەرمێیەکی زەردو گەورەش ، سێوێکی سەوزیش . ئەوسا کاڵەکێك لەت دەکاو تێر تێر بۆنی دەکا . ئەوسا چەند سەموونێکی گەورەو چاك برژاوی لێ دەکرێ . . بە مەرجێ لە ئاردی فەرەنسی بێ ، هەموو جۆرە سەوزەیەك ، گۆشت . . بگرە ژیانیش .

لەسەر گردێکەوە سەیری دیمەنی شارەکەی کرد کە بەشکومەندی یەوە ڕووی لە ڕۆژهەڵات کردبوو ، بورجی بەرزو بڵند . کە جمەیان دەهات لە کەسانی وەك ئەو ، کتوپڕ خۆی لە دەرەوەی ئەم شارە بینی ، هەرووەك بڵێی لەوە دڵنیابێ جارێکی تر ڕێگەی نادەن بچێتەوە ناویان . . لەوە دڵنیا بێ کە بە هەڵەو لە شوێنێکی هەڵە سەرکێشی بە ژیانی خۆی دەکا . . بگرە لە سەردەمێکی نالەبارو لەگەڵ نەوەیەکی هەڵەو نالەباردا . ئەمێستا گەنجێکی تەمەن بیستو دووساڵەیە ، شاریش بەردەوام ڕەتی دەکاتەوە . ئەم جۆرە بیرو بۆچوونە خەمی ناداتێ . لەدڵی خۆیدا وتی : هەر بەم زووانە دەبێ عەریزەیەك بنووسمو تیایدا داوا بکەم کە ڕێگەم بدەن بڕۆم ، ڕازی بوو لەسەر ئەوەی بمرێ ، بێئەوەی سکی بەخۆی یان بە مرۆڤ بسووتێ ، هیچ نەبێ ، بەلایەنی کەم ، شەوێکی تریش دەخەوێ . خۆ ئەو کرێی شەوێکی دیکەشی داوە ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەموو ڕۆژێك ڕۆژێکی دیکەی بەدواوەیە . پاشان دەچێتە ئەو شوێنەی بێدەرەتانو بێماڵەکان ڕووی تێدەکەن . . لەوانەیە سەرێك لە مەڵبەندی «کۆمەڵەی ڕزگارکەران» بدا - گۆرانیو بالۆرە بۆ خواو مەسیح دەچڕێ (ڕقیان لە ڕۆحی منە) لەوانەیە ئەوسا ڕۆحی ئازاد بێ ، بخەوێ ، بنوێ . دەشیزانی شتی وا ڕوو نادا . . ژیانە

تایبەتی‌یەکەی تەنها پەیوەندی بەخۆیەوە هەیە . نایەوێ ئەم ڕاستی‌یە پێشێل بکا . ئاخۆ دەبێ چ جۆرە گۆڕانێك باشتر بێ .
لەمێشکیا بوو بە ژاوە ژاو . بە ئاسمانداو لەسەر جۆلانەیەکی هەوایی‌دا . شتێکی خۆشە . . هەروەها جێی مەزاقیشە . جۆلانەیەك ڕووەو بارەگای خوا . یان ڕووەو هیچ . جۆلانەیەك ڕووەو ئەبەدی‌یەت بفرێ . . خۆزگەی دەخواست هێزێکی ئەوتۆی هەبێ بتوانێ وەك مەل سووك‌وسانا بۆ خۆی بفرێ .

وتی : ئێستا خاوەنی – سێنت –یکم . پارەکەش ئەمریکی‌یە . بۆ ئێوارە پۆلیشی دەکەم تا بریقە هەڵدێنێ‌و وەك خۆر دەدرەوشێتەوە . . پاشان لە وشەکان ورد دەبمەوەو دەیخوێنمەوە .

ئەمێستا لەنێو جەرگەی شار پیاسە دەکا . بەنێو خەڵکانی زیندوودا . یەك دوو شوێن هەبوو ڕووی تێ‌بکا . لەسەر جامخانەی کۆگاکان خۆی بینی‌یەوە . . تەواوێك دڵگیر بوو . . وای بۆ نەدەچوو کە ئەوەندە بێ‌هێزو لەڕو لاوازبێ . . لەڕێی بە هەموو شوێنێکی لەشی‌یەوە دیار بوو . . سەروملی . شانەکانی . قۆڵ‌و باسکی . قاچ‌وقولی ، ئەژنۆکانی .

وتی : ئەممەیان کەڵکی نی‌یە . بەهەموو توانای خۆیەوە هەوڵی دا جومگە لێك‌ترازاوەکانی کۆ بکاتەوە تا توندوتۆڵ بوەستێ .

بە بەردەمی یەك ڕیزە چێشتخانەدا تێ‌پەڕی ، بێ‌ئەوەی سەیری ناوەوە بکا . لەدوایدا گەیشتە بەردەمی باڵەخانەیەك‌و چووە ژوورەوە . خۆی کوتایە ناو ئەسانسێرەکەو تا گەیشتە نهۆمی حەوتەم . ڕووەو هۆڵێك ملی‌نا . دەرگایەکی کردەوەو چووە ژووری – نەهێشتنی بێ‌کاری – جگە لەو بیست‌و چوار گەنجی دیکەی لێ‌بوو . لە قوژبنێکا هەڵتروشکاو چاوەڕێی دەکرد نۆرەی بێ‌و بانگی بکەن . لەکۆتاییدا بە مەرامی خۆی گەیشت‌و پیرەژنێکی لاوازو بێ سەرو گوێ . پیرەژنێکی شوونەکردەی تەمەن پەنجا ساڵە لێ‌ی پرسی :–

«– پێم‌بڵێ . . تۆ چ ئیشێك دەزانیت ؟»

بەسەرسامی‌یەوە وتی :–

«من نووسەرم !»

پیرەکچەکە لێ‌ی پرسی :– «کەواتە تۆ خۆش‌نووسیت ؟ مەبەستت ئەوەیە ؟»

«بەڵێ . . من مەبەستم ئەوەیە بڵێم : دەتوانم بنووسم . .»

بەتوڕەیی‌یەوە وتی :–

«چ جۆرە نووسینێك ؟»

بەهاکەزایی وەڵامی دایەوە «پەخشان»

بێ‌دەنگی‌یەك‌و پاشان لێ‌ی پرسی :–

«تۆ دەتوانیت ئامێری چاپ بەکار بێنیت ؟»

«هەڵبەت !»

پیرەژنەکە وتی :– «ناوونیشانی خۆت بنووسە . . گەر پێویستی کرد ئاگادارت دەکەینەوە . ئیمڕۆ بەیانی هیچ کارێك شك نابەین . . هەرگیز .»

لە ئۆفسێکی دیکەش هەمان شت ڕوویدا . . تەنها ئەوە نەبێ ، لەبری ـ پیرەژنێك کوڕێکی گەنج‌و لووت‌بەرز کە هەر لە بەراز دەچوو . . هەندێ پرسیاری لێ‌کرد . لەوێوە چووە بەشی – عەمبارەکان – لەوێش هەر بەهەمان هەواوفیزەوە پێشوازیان لێ‌کرد ، تۆزێ تەریق بۆوە . . لەکۆتاییدا هیچی دەست نەکەوت . خۆی دڵسارد نەکردو گوێ‌ی پێ‌نەدا ، لەدڵی خۆیدا وتی ئەم بێ‌عەقڵی‌یە گوناهی من نی‌یە ، ئەم گەنجێکی

...نەووەو پێویستی بە پارە هەیە تا بتوانێ بژی ، بێکارو پیشەش ...ە دەست ناکەوێ . . ئەوەتا کاریش دەست ناکەوێ .

ئەمەیان گرفتێکی رۆحی‌یەو بۆ دواجار دەیەوێ چارەی بۆ ...ۆزێتەوە . . ئەمێستا دڵی بەوە خۆشە کە مەسەلەکە کۆتایی ...ی هاتووە .

...ەهەموو رووێکەوە هەستی بەژیانی خۆی کرد . جگە لە جەند ساتێك بەولاوە . . تابڵۆی ژیانێکی بێ‌کەڵك‌و تام‌و ...هوودەی بەسەر دەبرد . بەڵام ئێستا . . بۆ دوا جار بریاری دا ...ە وردو بەدیقەت بێ .

بەچەندەها کۆگاو چێشتخانەدا گوزەری کرد . . رووەو ...کۆمەڵەی گەنجانی مەسیحی — ملی‌نا . . لەوێ قەڵەم‌و ...اغەزێکی پەیدا کردو تیایدا داوای ئەوەی کرد کارێکی بۆ ...ۆزنەوە ، یەك سەعاتی رەبەق شتی نووسی . . کت‌وپر لەتاو ...سیەتی‌و هەوای پیسی ئەو شوێنە خەریك بوو بیوورێتەوە ، وا ...ند تەکانی دەدا . . هەر دەتوت مەلە دەکا ، بەپەلە ئەوێی ...جێ‌هێشت . لە پارکی مەڵبەندی شارەوانی‌دا کە دەکەوێتە ...رامبەر — پەرتووکخانەی گشتی — یەك لیترە ئاوی خواردەوە . . هەستی کرد هاتەوە سەرخۆی . لە ناوەراستی شەقامە کۆنکریتی‌یەکە پیرەمێردێکی بینی کە چەندەها کۆترو ...ورەس‌و مەلی‌تر بەسەر سەری‌یەوە هەڵدەفرین . بەچەنگ نانە وردەی لەسەر پارچە کاغەزێك هەڵدەگرتەوەو زۆر کیبارانە بۆ مەل‌و فرندەکان هەڵی‌دەدان .

وای بەخەیاڵدا هات داوای پارچە نانێك لەو پیرەمێردە بکا . بەڵام زوو لێی پەشیمان بۆوە ، چووە ناو پەرتووکخانەو بۆ ماوەی سەعاتێك — پرۆست —ی خوێندەوە ، پاشان . . دیسانەوە وای هەست کرد کەوتۆتە ژێر خەیاڵی خۆی . . دوور رۆیشتووە . . بەپەلە چووە دەرەوە . دەمی بە فوارەی ناو پارکەکەوە ناو ئاوێکی زۆری خواردەوە . . ملی‌نا . . دەبووایە رێگەیەکی دوور ببرێ تا دەگاتەوە ژوورەکەی خۆی .

لە دڵی خۆیدا وتی : با بچمەوەو تێر بنووم . . چیتر هەیە بیکەم . . زانی زۆر هیلاکەو پێویست بەوەش ناکا بەدرۆ بڵێ : چاکم ، لەگەڵ ئەوەشدا بەمێشك وریاو زیندوو بوو . . هەروەك بڵێی مێشکی پارچەیەکی سەربەخۆ بێ‌و بوونێکی تایبەتی خۆی هەبێ ، یان سوور بێ لەسەر ئەوەی بێ‌ئەدەبانە گاڵتە بە ئازارو ژانی گەورەی جەستەی بکا . سەر لە ئێوارەیەکی زوو گەیشتەوە ژوورەکەی . . دەست‌بەجێ قاوەکەی خستە سەر ئاگر . قوتووەکە شیری تیا نەمابوو ، ئەو کەم شەکرەی هەفتەی رابردوو کری بووی . . تەواو ببوو ، کوپێکی لەو ئاوە رەش‌و گەرمە خواردەوە . . لەسەر پێخەفەکەی و راکشاو زەردە لە لێوی دەباری .

دە—دوانزە کاغەزی‌نامەی لە مەڵبەندی گەنجانی مەسیحی دزی . . بەو ئومێدەی بتوانێ نووسینەکەی پێ تەواو بکا ، بەڵام ئێستا رقی لە نووسینە . هیچی نەبوو بینووسێ . کەوتە پۆلیش‌کردنی ئەو پێنسەی بەیانی دۆزیبوەوە ، ئەم کارە هیچە خۆشی‌یەکی زۆری پێ بەخشی ، هیچ پارەیەکی ئەمریکی بەقەد پێنس بریقە هەڵناهێنێ . ئاخۆ چەند پێنسی گەرەکە تا پێی بژی ؟ هیچی تری ماوە بیفرۆشێ ؟ سەیرێکی ژوورە رووت‌و بێ تفاقەکەی کرد . نەخێر . خۆ سەعاتەکەشی فرۆشت . . هەروەها کتێبەکانیشی . ئەو کتێبە نازدارانە ، نۆ دانەی بە هەشتاو پێنج (سێنت) فرۆشت ، لە خەفەتی ئەو کتێبانە هەستی کرد نەخۆشەو شەرم دایگرت . باشترین قاتیشی بە دوو دۆلار فرۆشت ، ئەوەیان قەیدی ناکا ، ئەوەندە گوێی بە جل‌وبەرگ نەدەدا . بەڵام بۆ کتێبەکان . . مەسەلەکە جیاوازە . لە خۆی پەست‌و زویر بوو . . هەستی کرد رێزی ئەو نووسەرانەی نەگرت کە

کتێبەکانیان نووسیوە .

پێنسە بریقەدارەکەی خستە سەر مێزەکە . وەك پیاوێکی قرچۆك بەخۆشی‌یەوە لێ‌ی ورد بۆوە . لەدڵی خۆیدا وتی : چەند بەجوانی زەردە دەیگرێ . . سەیرێکی کرد . . بەڵام بێ ئەوەی وشەکان بخوێنێتەوە . . ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا – یەك سێنت – پێنسەکەی هەڵگێرایەوەو سەیرێکی ئەودیوی کرد . . چاوێکی بە وێنەی – لینکۆلن – کەوت . . ئەم رستەیەشی بەرچاو کەوت : «بروامان بە خوا هەیە . . سەربەستی ١٩٢٣» لەدڵی خۆیدا وتی : چەند جوانە . . !

تەواو بێ‌هێزو خەواڵوو بوو . . هەستی دەکرد نەخۆشەو خوێنی سارد بۆتەوە . بەسەرسامی . . لەتەنیشت پێخەفەکەیدا وەستا . . جگە لە خەوتن هیچی شك نەدەبرد . دەرحاڵ هەستی کرد بەسەر زەوی‌یە نەرمەکەدا هەنگاوی گەورە دەنێ . . رووەو سەرەتا کەوتەوە مەلەکردن . . رووی نقومی نوێنەکە کرد . . لەدڵی خۆیدا وتی : دەبێ ئەم پارەیە بدەم بە منداڵێك ، ئەو دەتوانێ دەیەها شت بەتەنها پێنسێك بکرێ .

پاشان بەنەرمی ، بەجوانی ، بەسووکی ، هەر بەسەر جۆلانەکەشەوە بوو ، بەتەواوی لە جەستەی خۆی جیا بۆوە . بۆ ساتەوەختێك بوو بە زۆر شت : بوو بە باڵندە ، ماسی ، جرج ، مار ، مرۆڤ . هەزارەها وێنە بە بەرچاویا دەهاتن‌و دەچوون . . تاریك‌و بێ‌کۆتایی . . وەك دەریا شەپۆلیان دەدا ، شارێك دەسووتا . حەشاماتێکی بێ‌شومار کەوتبوونە هات‌و هاوار . زەوی دەخولایەوەو وەك بازنەیەك دوور دەکەوتەوە . . کە بە خۆی زانی . . . . وای کردووە . . رووە ونبووەکەی بەرەو ئاسمانی بۆش‌و بەتاڵ هەڵبڕی . . هەستی نەکرد زیندووە ، ئەمێستا بێ‌خەون‌و خەیاڵە ، بەڵام بێ غەوش‌و تەواوە .

پەراوێز :-

ولیەم سارۆیان دەڵێ :- «من زۆر بەئاسانی‌و بێ‌گری چیرۆکەکانم دەنووسم . . بێ‌ئەوەی ئازاری خۆم بدەم‌و بتلێمەوە . . چونکە زۆر کەس لەو باوەڕەدایە کە کاری نووسین پێویستی بەو ئازارو تلانەوەیە دەبێ . ئەوپەڕەکەی سێ سەعات بۆ نووسینی کورتەچیرۆکێك تەرخان دەکەم .» کەم کەس باوەڕ بەم قسەیەی سارۆیان دەکا . ئەگەرچی ئەو سەدان چیرۆکیشی نووسیوە . . بەڵام لە هەموویاندا هەست بە ئازارو خۆخواردنەوە دەکەیت . . لەوە دەچێ کاتێکی زۆریشی پێوە کوشتبێ . . تامی چیرۆکەکانیشی لەو غوربەتی‌یە دایە کە سارۆیان وەك ئەرمەنێك – لە ئەمریکادا هەستی پێ دەکرد . خەمێکی تەنك‌وشیرین بۆتە کاڵای بەری چیرۆکەکانی .

سەرکەوتنی چیرۆکەکانیشی دەگەڕێتەوە بۆ هەواو میزاجی خۆی . نەك مەسەلەی لێ‌زانین‌و شارەزابوونی لە هونەری چیرۆکدا . ئەم چیرۆکەش کە لێرەدا کردوومانە بە کوردی : لەساڵی (١٩٣٤)دا پاداشتی باشترین چیرۆکی ئەمریکی وەرگرت . پاداشتەکەش هەر بە ناوی (ئۆ . هێنری)یەوە رێکخرا کە یەکێکە لە چیرۆکنووسە چاکەکانی ئەمریکا . ساڵی (١٩٣٤) بوو بە ساڵی دۆزینەوەی بەهرەیەکی بێ‌هاوتا . ئەو کاتەش سەردەمێکی تاریك‌و پڕ نوشوستی‌و هەرەسی ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌و ئەخلاقی بوو . بە هەزارەها گەنج بێ ئیش‌وکار دەسووڕانەوە . . (سارۆیان) یش بۆ ئەم چیرۆکە کەڵکی لە هەواڵی رۆژنامەیەك بینی کە لە گەنجێك دەدوا لە برساناو لە سان فرانسیسکۆ مرد بوو . لەتەنیشتی‌یەوەو لەسەر مێزێك پێنسێکی بەجێ‌هێشتبوو . . لەسەر ئەو پارەیە نووسرابوو «ئێمە بروامان بە خوا هەیە . . بەسەربەستی . . ١٩٢٣» لەسەر پارچە کاغەزێکیش نووسرابوو داوای ڕوخسەتێك بۆ ژیان – بەڵام هەندێ کەس ئەم چیرۆکە تێکەڵ‌وپێکەڵەی بەلاوە سەیرەو حەزی پێ‌ناکا . بەس حەز دەکەم خوێنەر ئەوە بزانێ کە (سارۆیان) لەم چیرۆکەدا (تەوژمی هۆشی – تيار الوعي) بەکارهێناوەو کە ئەمەشیان شێوازێکە لەسەر دەستی (جەیمس جۆیس)و (فۆکنەر)و (فرجینیا ولف) بناغەی داکوتا . زۆربەی چیرۆکەکانیشی پەیوەندی‌یان بە ژیانی نووسەرەوە هەیە . . ئەگەرچی وەك یاداشتیش نەینووسیوەتەوە . . بەڵکو ئەوپەڕی هونەرو جوانی تیا تواندۆتەوە . نووسەر پتر لەرێگەی ڕۆژنامە فرۆشتنەوە ئاشنای هونەرو ئەدەب‌و ژیان بوو . . حەوسەڵەی قوتابخانەی نەبوو . . لەرێگەی کتێبەوە خۆی فێر کرد .

لە نووسینێکی دیکەیدا دەڵێ :- «ئەو پیاوەی تۆ لەسەری دەنووسیت‌و دەیکەی بە پاڵەوان . . مەرج نی‌یە کارێکی گەورەو پاڵەوانانەی کردبێ . . ئەمەیان چیرۆکەکەی تۆ مەزن‌و نایاب‌تر ناکا . واز لە پاڵەوانەکەت بێنەو چی کردووە . . با هەر ئەوە بکا . . با وەك خۆی دەیەوێ بژی . وازی لێ‌بێنە با بڕوا . بدوێ بیر بکاتەوە ، بنوێ ، خەون ببینێ ، وەئاگابێ . دیسانەوە بڕوا . . دیسانەوە بدوێ . . بجوڵێ . . بژی . . . . .هتد .»

ئەوەی شایانی باسە (ولیەم سارۆیان) لەساڵی ١٩٠٨)دا و لە (کلیفۆرنیا) لە دایك بووە . . دایك‌و باوکی لەو ئەرمەنی‌یانەن کە لە (روسیا)ەوە بەرەو ئەمریکا کۆچیان کرد . . وا بزانم هەمووی چەند ساڵێکە مردووە .

لە کتێبی

Contemporary Short Stories
Representative Selections
Edited by Maurice Baudin JR.
Volume One
New – york

لاپەرە (١٢١-١١٥)